

پارک ملی سیاهکوه

تاریخچه حفاظت

در مهرماه سال 1380 منطقه ای با وسعتی در حدود 200 هزار هکتار به عنوان منطقه حفاظت شده آگهی شد. پس از آن و نظر به ویژگی های شاخص بخش های غربی منطقه حفاظت شده سیاهکوه و قابلیت های حفاظتی آن، پیگیری های لازم از سوی اداره کل حفاظت محیط زیست استان یزد معمول و 80 هزار هکتار از اراضی غربی منطقه حفاظت شده سیاهکوه در سال 1386 به پارک ملی ارتقاء یافت. از آن زمان تاکنون تلاشهای زیادی در جهت حفظ و بهبود وضعیت طبیعی و زیستی عرصه معمول شده و خوشبختانه می توان روند رو به رشدی را در سیمای طبیعی منطقه شاهد بود.

موقعیت جغرافیایی

پارک ملی سیاهکوه در محدوده مابین استانهای یزد و اصفهان و حد فاصل $53^{\circ} 47' 51''$ تا $54^{\circ} 9' 26/8''$ طول شرقی و $32^{\circ} 41' 25''$ تا $33^{\circ} 03' 35/6''$ عرض شمالی واقع گردیده است. بخشهای جنوبی این منطقه از نظر تقسیمات سیاسی کشوری در استان یزد و بخشهای شمالی آن در استان اصفهان قرار دارد. نظر به قرارگیری کویر سیاهکوه در حاشیه جنوبی منطقه حفاظت شده و پارک ملی سیاهکوه، دسترسی به پارک ملی سیاهکوه صرفاً از طریق منطقه حفاظت شده سیاهکوه امکانپذیر است. از اینرو دو ورودی اصلی در شمال شرقی و جنوب شرقی منطقه حفاظت شده سیاهکوه که هر دو از جاده آسفالتی اردکان - چوپانان منشعب می گردند، به عنوان راههای دسترسی اصلی به منطقه محسوب می گردند. ورودی جنوب شرقی در کیلومتر 40 جاده اردکان - چوپانان و ورودی شمال شرقی در کیلومتر 115 همین جاده قرار دارد.

ویژگی های محیطی و طبیعی

با توجه به اقلیم و موقعیت جغرافیایی منطقه هیچ گونه رودخانه دائمی در پارک ملی وجود ندارد و تنها در زمان بارندگی های شدید رودخانه های فصلی و موقتی منطقه آبدار می شوند. منبع اصلی تأمین آب مورد نیاز گونه های کوهزی ارتفاعات سیاهکوه (بویژه کل و بز) سنگابها هستند. علاوه بر چشمه ها و سنگاب های طبیعی، آبرسانی به آب انبار های و آبشخورهای موجود رفع نیاز آبی حیات وحش منطقه را فراهم نموده است.

به طور کلی پارک ملی سیاهکوه هر سه واحد ژئومورفولوژیک کوهستان، دشت سر و پلایا را در خود جای داده است. ارتفاعات منطقه به صورت تقریباً پیوسته در امتداد محور طولی شمالی- جنوبی گسترده شده است. ارتفاعات مزبور در امتداد جنوب به کویر سیاهکوه ختم می شوند که این تغییرات شدید ارتفاعی در فاصله کم منجر به پیدایش تنوع ویژه ای در اکوسیستم های طبیعی منطقه شده است. به هر صورت بخش های دشتی پارک ملی سیاهکوه در مجاورت ارتفاعات موجود و در حاشیه شرقی و غربی منطقه قرار گرفته اند علاوه بر آن در فواصل موجود بین ارتفاعات نیز دشت های کم وسعتی با ضخامت کم خاک مشاهده می گردد. در چنین شرایط فیزیکی، رویشگاههای طبیعی منطقه از تیپ های مختلف گیاهی شکل گرفته که مهمترین آنها شامل تیپ درمنه، تیپ درمنه - قیچ، تیپ قیچ، تیپ پرند، تیپ رمس، تیپ رمس- قیچ، تیپ رمس- قیچ، تیپ جفنه - درمنه، تیپ گز، تیپ تاغ، تیپ کسیدان، تیپ بادام کوهی می باشد. از میان 47 گونه گیاهی شناسایی شده در پارک ملی سیاهکوه، 4 گونه بر اساس کتاب Red Data book of Iran دارای ارزش حفاظتی (با درجه حفاظتی Lower Risk) بوده و دو گونه آن از نظر اکولوژیکی حائز اهمیت می باشند. رویشگاههای تاغ در پارک ملی سیاهکوه از سلامت و شادابی خوبی برخوردار بوده و با توجه به طبیعی بودن این رویشگاهها و تغییرات ناچیز، روند توالی این خرده اکوسیستم و شکل گیری گنجینه ژنی از این رستنی ارزشمند، حائز اهمیت و توجه است.

یکپارچگی زیستگاهها و ناچیز بودن تعارضات انسان ساخت در پارک ملی سیاهکوه، این منطقه را از نظر حفظ، نگهداری و احیاء جمعیت گونه های کاریزهای حیات وحش ممتاز ساخته است به گونه ای که ارتفاعات سیاهکوه در کنار سایر ناهمواری های تپه ماهوری و وجود دره های متعدد با صخره ها و بیرون زدگیهای سنگی از مطلوب ترین زیستگاههای حیات وحش علفخوار استان محسوب شده و جمعیت مناسبی از گونه های ارزشمندی نظیر کل وبز و قوچ و میش را در خود جای داده است. علاوه بر آن در پارک ملی سیاهکوه 19 گونه پستاندار شناسایی شده است که از این تعداد 8 گونه به عنوان اولویت های حفاظتی مطرح گردیده اند ولی در میان آنها یوزپلنگ، کاراکال و شاه روباه دارای اهمیت بیشتری هستند. این پستانداران به 6 راسته و 8

خانواده تعلق دارند. همچنین 34 گونه پرنده در پارک ملی سیاهکوه شناسایی شده است. از این تعداد 11 گونه واجد ارزشهای حفاظتی هستند که در میان آنها عقاب شاهی، بالابان، شاهین، بحری و هوبره حسب مقررات جمهوری اسلامی ایران در معرض خطر انقراض قرار داشته و از اهمیت بالایی برخوردار هستند.

بزمجه بیابانی، سوسمار خاردم ایرانی، جکوی عنکبوتی، آگامای سروزی خاکستری، آگامای چابک، مار شاخدار، شترمار شیرازی، لاک پشت مهمیزدار و جکوی دم پخ کایزرلینگ از جمله خزندگان شناسایی شده در پارک ملی سیاهکوه محسوب می شوند.

در مجموع بکر بودن نسبی منطقه و نیز اندک بودن تعارضات مؤثر انسانی، موجب احیاء سریع گونه های علخوار متوسط جثه پارک بویژه کل و بز و قوچ و میش شده و ارتفاعات منطقه زمینه ترمیم زنجیره های غذایی اکوسیستم را فراهم نموده و موجب گرایش گوشتخواران به عنوان گونه های رأس هرم غذایی گردیده است. مشاهدات یوزپلنگ آسیایی در عرصه مورد بحث از مصداق های این ادعاست.

این شرایط زمینه مساعدی را در دو مقوله اکوتوریسم و پژوهش فراهم آورده است. امید است حذف محدود تعارضات انسانی (یک نفر دامدار و دو محدوده معدنی) زمینه مدیریت پارک ملی را بهتر از گذشته هموار سازد .

